

काठेखोला गाउँपालिका

आ.व.२०७६/०७७ का

पाँचौँ गाउँसभा

अध्यक्ष श्री अमर बहादुर थापा ज्यु द्वारा प्रस्तुत गरिएको

नीति तथा कार्यक्रम

सभाध्यक्ष ज्यु एवं गाउँसभा सदस्यहरु

नेपाली जनताको लामो समय सम्मको अनवरत आन्दोलन र जनअभिमतबाट एकात्मक राज्य व्यवस्थाको अन्त्य गर्दै संघिय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यमबाट स्थापित स्थानिय सरकार अन्तरगत काठेखोला गाउँपालिकाको पाँचौँ गाउँसभामा आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउदा म आफुलाई निकै हर्ष र गौरवान्वित भएको महसुस गरेको छु ।

देशलाई निरंकुस सामान्ति शासन प्रणालीको कालो युगबाट जनताको प्रतिनिधिहरु मार्फत शासन सञ्चालन गर्ने समृद्धिको उषाकालिन युगमा पुराउने क्रममा आफ्नो प्राण आहुति गर्नु हुने ज्ञात अज्ञात महान सहिदहरु प्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दै हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । साथै लोकतान्त्रिक जनआन्दोलनका घाईतेहरु प्रति पनि उत्तिकै सम्मान व्यक्त गर्दै सिध्न स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु । साथै देशको युगान्तकारी परिवर्तनका लागि विभिन्न समय र कालखण्डमा भएका राष्ट्रियता, लोकतन्त्र, गणतन्त्र र जनजिविकाको आन्दोलनमा अगुवाई एवम समाहित हुनुहुने सम्पूर्ण अग्रजहरुको त्याग, समर्पण र योगदानको पनि उच्च सम्मान सहित कदर गर्दछु ।

लामो समयको रिक्तता, नेपाली जनताको व्यग्र प्रतिक्षा, अनवरत संघर्ष, आन्दोलन, बलिदान, र तिनै तहको निर्वाचन संगै मुलुक एउटा नयाँ र स्वर्णिम युगमा प्रवेश गरेको छ । समुन्नत नेपालको नविनतम अवधारणा सहित समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको नारालाई आत्मसाथ गर्दै सिंगो देश समृद्धि र रुपान्तरणको महान अभियानमा अभ्यासरत छ । आफ्नै प्रतिनिधिहरुद्वारा आफ्नै संविधान बनाउने सुअवसर प्राप्त गरेका हामी नेपालीहरु आफुले चाहेको, खोजेको, रोजेको र रुचाईएको संविधानमा हामी हाम्रा स्वर्णिम सपनाका यथार्थताहरु खोज्दै विकास, परिवर्तन र समृद्धिका आयामहरु खोज्दैछौ । निराशाले भरिएका हाम्रा अनुहारहरुमा नयाँ आशा र उमंगको चमक छाएको छ । आस्था र विश्वासको जग अभ बलियो बन्दै गहिरहेको छ । भोक, रोग र शोकका घाउहरु बिस्तारै ओभाउने तरखरमा छन । संविधानका प्रत्येक धारा, दफा र उपदफाहरु न्याय, समानता र स्वतन्त्रताका स्वर्णिम शब्दहरुले भरिएका छन । जनताबाट निर्वाचित हामी जनप्रतिनिधिहरु जनताको सेवा र विकासलाई प्राथमिकताको पहिलो सुचिमा राखी जनताको दुख पीर र अफ्यारोमा साथ दिदै आ-आफ्नो गाउँपालिकाको विकास र समृद्धिको अभियानमा जुटिरहेका छौ ।

गाउँसभा सदस्यहरु

नयाँ व्यवस्था, नयाँ संमरचना सिमित श्रोत र असिमित जनआकांक्षाहरुको विचमा सेवा र शुसासन प्रवाह गर्दै तिब्र विकासको कार्यलाई अगाडि बढाउनु निकै चुनौतिको विषय रहेछ । विविध बाधा, व्यवधान र चुनौतिहरुको विचमा जनताको साथ, न्यानो माया, विकास प्रतिको मोह, परिवर्तन प्रतिको लहर र रुपान्तरण प्रतिको अतृप्त चाहना र जनताहरुकै साथ सहयोगका कारण हामीहरु लक्षको नजिक छौ भन्दा त्यति अन्युक्ति नहोला । धेरैले सिकाई वर्षको रुपमा लिइएको यो दुई वर्षको कार्यकाललाई हामी भने समृद्धि र रुपान्तरणको ईतिहास रच्ने आधार वर्षको रुपमा लिएका छौ । धेरैले देखिने खालका मुर्त योजनाको खोजि गरिरहदा हामी भने तिनै योजनाहरुमा जनता र समाजको परिवर्तन र रुपान्तरण खोजिरहेका छौ । हाम्रो सेवामा सरल र सहजता खोजिरहेका छौ । स्थानिय सरकार र जनता विचको सामिप्यता खोजिरहेका छौ । आर्थिक समृद्धि र सामाजिक रुपान्तरणका खुल्ला बाटो खोजिरहेका छौ । अनि जनताको ओठमा मुस्कान र गाउँको विकासमा पुर्णता खोजिरहेका छौ ।

नीति तथा कार्यक्रम निर्माणका सैद्धान्तिक आधारहरु

१. योजनाहरुको विषयगत र क्षेत्रगत वर्गिकरण ।
२. घरधुरी योजना निर्माणको इकाइ ।
३. सार्वजनिक लगानिबाट प्राप्त विकासको प्रतिफलमा समान पहुच ।

४. नेपालको संविधानले अंगिकार गरेका सिद्धान्त तथा नीतिहरू ।
५. संयुक्त राष्ट्रसंघ तथा नेपालले अंगिकार गरेका दिगो विकास लक्ष्यहरू ।
६. संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्वारा प्रकाशित स्थानिय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ द्वारा निर्दिष्ट मार्गदर्शन
७. पन्ध्रौं पञ्चवर्षिय योजनाको अवधारणा पत्रले अंगिकार गरेका सिद्धान्त तथा नीतिहरू
८. विभिन्न क्षेत्रगत तथा अन्तरक्षेत्रगत नीति, ऐन तथा नियमहरू

नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन रणनीति

- क) स्थानिय स्रोतको पहिचान तथा अधिकतम परिचालन गर्ने ।
- ख) संघिय तथा प्रदेश सरकारको आवधिक कार्यक्रम तथा योजनासंग तादात्म्यता कायम गर्ने ।
- ग) सहभागीतामुलक कार्यान्वयनमा जोड गर्ने
- घ) पारदर्शिता, जवाफदेहिता, सामाजिक न्याय र समावेशिताका सिद्धान्तहरूको पालना गर्ने ।

माथि उल्लेखित सैद्धान्तिक आधार र रणनीतिका आधारमा अब म काठेखोला गाउँपालिकाको आगामी आ.व. २०७६/०७७ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

प्रमुख नीतिहरू :

१) पूर्वाधार विकास नीति :

यातायात विनाको विकास असम्भव छ । त्यसो त समृद्धि प्राप्तीको पहिलो खुड्किलो पनि यातायात नै हो । त्यसैले त विगतका थुप्रै आवधिक योजनाहरूले पनि सडक यातायातलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै आएका छन । काठेखोला गाउँपालिकाको प्रथम गाउँसभा देखि नै पूर्वाधार तर्फको सडक तथा यातायातलाई त्यसको स्तरोन्नती तर्फ उच्च प्राथमिकता दिईदै आएका छौ । नयाँ सडकहरूको संख्यामा वृद्धि भन्दा हाल सञ्चालनमा आएका सडकहरूको स्तरोन्नतिमा बढी भन्दा बढी जोड दिईने छ । गाउँपालिका भित्रका महत्वपूर्ण पूर्वाधार विकास योजनाको विस्तृत परियोजना प्रस्ताव १९८०तयार गरिनेछ साथै चालु आ.व.मा योजना संचालन गर्दा ३५ प्रतिशत संरचनाको काम अनिवार्य गरिएकोमा अति नै प्रभावकारी भएकोले यसलाई थप प्रभावकारी र गुणस्तरिय बनाउदै निरन्तरता दिइनेछ । काठेखोला गाउँपालिकाको सबै वार्डमा सडक सञ्जाल पुगिसकेको र मुख्य सडकहरू गाउँपालिका केन्द्र देखि वडा कार्यालय सम्मका सडकहरूलाई थप स्तरोन्नती गर्दै आगामी आ.व.बाट ग्राभेल, ढलान र कालो पत्रे जस्ता काम गर्नका लागि पहिलो प्राथमिकता दिईने छ । काठेखोला गाउँपालिकाको एकलेखेत र लामाबगरमा प्रदेश सरकार मार्फत मोटरेवल पुल निर्माणका लागि अन्तिम सर्वेक्षण भई टेन्डर प्रक्रियामा गईसकेको र अब केही महिना देखि निर्माण कार्य सुरु हुने जानाकारी गराउदछु । साथै डुडियाँघाट र सिलीखेतमा मोटरेवल पुल निर्माणका लागि संघ र प्रदेश सरकार संग समन्वय गरि उच्च प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाईने छ । प्रदेश सरकारको सहयोगमा लामाबगर, डुडिया, धारा र धम्जा हुदै ताराखोला जोडने सडक खण्ड , निर्वाचन क्षेत्र पूर्वाधार विकासबाट रेशको जमिनडाडा, कादेश, लेखानी, विहु र भीमापोखरा, धम्जा, तंग्राम हुदै विहु जोडने रीडरोडको खण्ड, र भीमापोखरा धम्जा खण्डमा प्रदेश सरकारको सहयोगमा कामलाई समेत तिब्र गतिमा अगाडि बढाएको छ । प्राविधिक सल्लाह विना मेशीनको माध्यमबाट सडक निर्माण गर्दा पर्यावरणीय रुपबाट वातावरणमा प्रतिकुल असर पर्ने भएकोले त्यस्तो कार्यलाई सकेसम्म निरुत्साहित गरि संरचना निर्माणका कामलाई प्राथमिकता राखी चालु आ.व.देखि नै गाउँपालिकाले अबलम्बन गरेको मार्गदर्शन बमोजिम स्थानिय श्रोत, शक्ति, साधन र जनसहभागिता परिचालनमा विशेष जोड दिईनेछ । प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रमलाई समेत यस चालु आ.व.मा संचालन गरि पदमार्ग , सडकनाली जस्ता काम संचालन गरि वेरोजगारलाई रोजगार सृजना गरिनेछ , जनता आवाश कार्यक्रम अन्तर्गत ६४ घरघुरिलाई खरको छानो विस्थापित गरि जस्तापाता प्रदान गरिएको छ भने यस्ता कार्यक्रमलाई आगामी वर्षमा निरन्तरता दिई अगाडि बढाईने छ ।

सञ्चार

सुचना पाउनु नागरिकको अधिकार हो । सुचनाको अधिकार हरेक ब्यक्तिको संविधानले तोकेको मौलिक अधिकार हो यसलाई ब्यवहारमा उताउँदै सबै वार्डहरूमा फ्रि वाईफाईको ब्यवस्था मिलाइएको छ भने यसलाई थप ब्यवस्थीत गरिने छ । यस गाउँपालिकाको सुचना, जानाकारी सहितको हरेक गतिविधिहरू जनसमक्ष पुराउनका लागि विभिन्न संचार

माध्यमको प्रयोग तथा सहकार्य गरि **काठेखोला गतिविधि** प्रकाशनमा ल्याइएको छ, यसलाई यो वर्ष पनि निरन्तरता दिइनेछ भने गाउँपालिकाको आफ्नै वर्डभसाइट, फेसबुक पेज, मोवाइल एप्लिकेशन मार्फत पनि सुचना प्रवाह गरिरहेका छौं । विभिन्न सञ्चारका टावरहरु विस्तारमा विशेष ध्यान पुर्याइनेछ । यस गाउँपालिकामा एफ.एम.रेडियो, पत्रपत्रिका अन्य छापा एवम विद्युतिय सञ्चार माध्यमका प्रसारण तथा प्रकाशनलाई प्राथमिकता दिदै नीजि तथा वित्तिय संघ संस्थाहरुलाई लगानी मैत्रि वातावरणको सृजना गरि सहयोग पुर्याउने नीति लिईने छ ।¹बलम¹प्लम सेवा विस्तार र ईन्टरनेटको सहज पहुँचमा वृद्धि गरिने छ ।

२) सामाजिक विकास नीति:

क) खानेपानी

नागरिकलाई स्वस्थ रहन सफा, स्वच्छ र शुद्ध पानीको महत्व हुन्छ नै । सफा, स्वच्छ र शुद्ध पानी पिउन पाउने जनताको अधिकारलाई विशेष प्राथमिकता दिदै **“एक घर, एक धारा”**को नीति अवलम्बन गरि कार्यान्वयनमा जोड दिईनेछ भने वार्ड न. १ मा चालु गत आ.व. बाटै कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइएको छ । गण्डकी प्रदेशबाट वार्ड नं.३ र ७ मा खानेपानीको योजना संचालन गरिएको छ भने वार्ड नं.६ मा विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन पेश गरिएको र प्रदेश सरकारको प्राथमिकता परेको समेत जानाकारी गराउदछु । अधिकांश जनताको खानेपानीको मागलाई ध्यानमा राखी मुल तथा मुहान मर्मत, ट्याङ्की मर्मत, पाईप बितरण लगायतका कार्यलाई पनि निरन्तरता दिईनेछ । मुल संरक्षणलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी प्रत्येक वार्डहरुमा आहाल तथा पोखरी निर्माण, पानीका मुल तथा श्रोतहरुको संरक्षण एवम संरक्षणमा सहयोग पुराउने खालका कार्यक्रम कार्यान्वयनमा विशेष ध्यान पुराईने छ । साथै खानेपानी तथा सरसफाई योजनाको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरि कार्यान्वयनमा जोड दिईनेछ । यस गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण पानीका मुल एवम श्रोतहरुलाई पहिचान गरि आवश्यकताको आधारमा मुल दर्ताको प्रक्रियालाई अगाडि बढाइने छ । यस क्षेत्रको भौतिक पुर्वाधारहरुको निर्माण, गुणस्तर र संरक्षण गर्न जोड दिईने छ ।

ख) शिक्षा

शिक्षा विकासको मेरुदण्ड हो अनि समाज विकासको आधार स्तम्भ र नागरिकको मौलिक हक पनि हो । नेपालको शिक्षा नीतिलाई पुर्णरूपमा अवलम्बन गर्दै गुणस्तरिय शिक्षालाई जोड दिईने छ । शिक्षा लिनबाट कुनै पनि नागरिक बन्चित हुन नपरोस भन्नका खाँतिर वाल तथा अपाङ्गमैत्री भौतिक संरचना निर्माणमा बढि भन्दा बढि जोड दिई शैक्षिक जागरणका कार्यक्रमहरु मार्फत **सबैको लागि शिक्षा** (भमगअवतप्यल ेयच बी) सञ्चालनमा जोड दिईने छ । शिक्षामा सूचना तथा संचार प्रणाली (इन्टरनेट) को प्रयोगमा विकास गरि ^{कच्च कञ्जयर्था} मा रुपान्तरण गरि व्यवसायिक तथा प्राविधिक शिक्षा सञ्चालनलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी नीति तथा कार्यक्रम तय गरिनेछ । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिमलाई आम नागरिकको पहुँच सम्म पुर्याउन प्रभावकारी कदम चालिने छ । शिक्षा क्षेत्रलाई आर्थिक तथा सामाजिक रुपान्तरणको सम्वाहकको रुपमा विकास गर्न विशेष ध्यान दिईने छ । शिक्षामा समतामुलक अवसरहरु सुनिश्चित गर्दै शिक्षालाई सीपयुक्त, समय सान्दर्भिक र गुणस्तरयुक्त बनाउन प्रभावकारी कदम चालिने छ । सामुदायिक विद्यालय प्रति आकर्षण बढाउन अंग्रेजी माध्यमको पढाईलाई अभै थप व्यवस्थित गरि सञ्चालन गरिनेछ । यस क्षेत्रका विद्यार्थीहरुका सहजताको लागि विभिन्न संकायमा पठन पाठनहुने क्याम्पस सञ्चालन र व्यवस्थापनमा विशेष जोड दिईने छ । मा.वि.स्तरमा प्रदान गरिसकिएको स्मार्ट टि.भी.यस वर्ष आधारभुत विद्यालयहरुका लागि व्यवस्था गरिनेछ । विद्यालयहरु बीचको भौगोलिक दुरी, शिक्षक र विद्यार्थीहरुको बिचको अनुपातको आधारमा विद्यालय एकीकरण गर्ने तथा तल्लो कक्षा वा माथिल्लो कक्षा घटाउने, शिक्षक तथा विद्यार्थीको अनुपात सम्बन्धी राष्ट्रिय नीतिको समिक्षा गरि एक शिक्षक बराबर ३० विद्यार्थीको अनुपात कायम गर्ने, प्रधानाध्यापक संग कार्य सम्पादन करार सम्भौता गर्ने, उत्कृष्ट शिक्षक तथा शिक्षिकाहरुको चयनको आधार तयार गरि प्रोत्साहन, पुरस्कार तथा सम्मान गर्ने, विद्यालय व्यवस्थापन समितिको व्यवस्थापकिय पक्ष, क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यको कार्यान्वयन गर्ने । सबै पक्षबाट रुचाईएको र निकै प्रभावकारी देखिएको विद्यालयको शैक्षिक सघन अनुगमन कार्यक्रमलाई अभ थप परिमार्जित गरि यस वर्ष पनि निरन्तरता दिइनेछ । गाउँपालिका स्तरिय प्र.अ.बैठक, शिक्षक विद्यार्थी सिकाई तालिम, क्षमता विकास, अन्तरक्रिया लगाएतका कार्यक्रममा उत्तिकै ध्यान दिईनेछ । गाउँपालिका स्तरिय हुने प्रअ बैठकलाई

थप प्रभावकारी बनाईने छ । बाल शिक्षा तथा बाल कक्षा व्यवस्थापनमा पनि उत्तिकै ध्यान पुराईने छ । बाल विकास केन्द्रहरुमा गत वर्ष देखि नै सञ्चालनमा रहेको दिवा खाजा कार्यक्रमलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिईने छ र बालकक्षा देखि कक्षा १ को बीचमा थप कक्षाको बजेट सहित व्यवस्थापन गरिनेछ । बालविकास केन्द्र नभएका विद्यालयहरुमा समुदायको प्रतिवद्धता सहित माग भएमा बालविकास केन्द्र सञ्चालन गरिनेछ । हरेक विद्यालयहरुमा दिवा खाजा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न विद्यालय एवम अभिभावकहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने खालका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । गाउँपालिका भित्रका सबै विद्यालयहरुमा स्वच्छ पिउने पानीको प्रवन्ध मिलाउन युरोगार्ड तथा फिल्टर व्यवस्थापन गर्न उचित ध्यान पुराईने छ ।

ग) स्वास्थ्य र सरसफाई नीति :

सबै वर्ग, क्षेत्र र समुदायका नागरिकहरुको आधारभुत तथा गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवामा समानतामुलक पहुँच अभिवृद्धि गराउनु हाम्रो पहिलो कर्तव्य हुनेछ । गुणस्तरिय औषधि, स्वास्थ्य सामग्री तथा आन्तरिक जडिबुटिजन्य उत्पादनलाई विशेष जोड दिईनेछ । भएका स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई अरु व्यवस्थित गरि सबै वार्डहरुमा सुविधा सम्पन्न स्वास्थ्य चौकी निर्माणमा विशेष जोड दिईनेछ भने सुरक्षित सुत्केरी गृहलाई अभि सुविधा सम्पन्न बनाउन पहल गरिनेछ । गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच पुर्याउन नेपाल सरकारको स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई अवलम्बन गर्दै प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयनमा जोड दिईनेछ । नवजात शिशु र गर्भवति महिलाहरुको स्वास्थ्यलाई विशेष ध्यानमा राखी आमा सुरक्षा कार्यक्रम अन्तरगत सञ्चालन गरिएको पोषणयुक्त खाद्य सामग्री वितरण कार्यक्रम निकै प्रभावकारी रहेकोले उक्त कार्यक्रमलाई यस वर्ष पनि सञ्चालनमा ल्याईने छ । गाउँपालिका भित्रका प्रत्येक स्वास्थ्य चौकी, स्वास्थ्य ईकाई र आयुर्वेद शाखामा तत्काल थेरापी सेवा उपलब्ध गराईनेछ । एलोपेथिक सेवा र आयुर्वेद सेवालाई संगै संगै लैजाने व्यवस्था मिलाईने छ । यसै वर्ष देखि दुई वटा स्वास्थ्य चौकीमा प्रयोगशाला सेवा (विदयचवतयचथ क्मचख्छभ) सेवा सञ्चालनमा ल्याईने छ । हाल सञ्चालनमा रहेका सुरक्षित सुत्केरी गृहलाई थप व्यवस्थित गर्दै गाउँपालिकाद्वारा संचालनमा आएका सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाईमा पनि उक्त सेवा सञ्चालन गर्न गण्डकी प्रदेश सरकारसंग समन्वय गरिनेछ । प्रजनन स्वास्थ्य, सुरक्षित मातृत्व, एवम बाल तथा शिशु स्वास्थ्य लगायत सेवाको बारेमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने खालका रचनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । मानव जीवनमा प्रत्यक्ष प्रभाव र अनुभूत हुने स्वास्थ्य तथा सरसफाईका कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा विशेष जोड दिईनेछ ।

घ) खेलकुद

खेलकुद राज्यको पहिचान हो । राष्ट्रको गरिमा, प्रतिष्ठा र पहिचान झल्काउन खेलकुद क्षेत्रको निकै महत्वपूर्ण भुमिका हुन्छ । साहश र सिर्जनशिलताले भरिपूर्ण युवाहरुलाई खेलकुद क्षेत्रबाट स्वस्थ, सभ्य र अनुशासित नागरिक बनाउदै उनीहरुलाई राजनैतिक, आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक रुपान्तरणमा समावेश गर्नु हामी सबैको कर्तव्य हुन आउछ । खेलकुदको माध्यमबाट शारिरिक, मानसिक, बौद्धिक, संवेगात्मक र नैतिकवान मानव संसाधनको विकास गरि अनुशासित र मर्यादित समाजको निर्माण गर्न आवश्यक ठाउँहरुमा पूर्वाधार तयार (खेल मैदान, प्रशिक्षण, तालिम, प्रतियोगिता, खेलकुद सामग्री वितरण) गरि प्रोत्साहनका कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा विशेष जोड दिईनेछ । यस वर्ष देखि *पालिका स्तरिय अध्यक्ष कप प्रतियोगिता* संचालन गरिनेछ । काठेखोला गाउँपालिका वडा नं.७ रेशमा गाउँपालिका स्तरिय खेलमैदानको निर्माण कार्य भईरहेको अवगत गराउदै अन्य वार्डहरुमा रहेका खेलमैदानहरुलाई पनि थप व्यवस्थित गर्दै निर्माणमा विशेष जोड दिईने छ । महिलाहरुको सुरक्षा स्थितिलाई ध्यानमा राखि महिला आत्मरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । कला, संस्कृति, साहित्य र खेलकुद संग सम्बन्धित गाउँपालिका स्तरिय एक विशेष प्रतियोगितात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । विभिन्न चाड पर्वहरुमा हुने मेला महोत्सवका कार्यक्रमलाई व्यवस्थित गर्न *एक वार्ड एक मेला* को नीती लिई कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ । गाउँपालिका भित्रका खेलाडीहरुको एक बृहत भेला मार्फत काठेखोला गाउँपालिका स्तरिय *कला संस्कृति तथा खेलकुद विकास समिति* गठन भईसकेको अवगत गराउदै र उक्त समिति मार्फत यस गाउँपालिकाको खेलकुद क्षेत्र अभि थप व्यवस्थित र मर्यादितहुने मैले विश्वास लिएको छु ।

ङ)सामाजिक समावेशीकरणको नीति :

नेपाल सरकारले लागू गरेको लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको नीतिलाई यस काठेखोला गाउँपालिकाले पुर्ण रुपमा अवलम्बन गरिनेछ । विभिन्न क्षेत्रबाट पछाडि पारिएका महिला, दलित, आदिवासी, जनजाति, अल्पसंख्यक, बालबालिका र फरक क्षमता भएका व्यक्ति तथा बर्गलाई विकासको मुल प्रवाहमा समाहित गर्न आवश्यक कदम

चालिनेछ । सामाजिक र आर्थिक अवसरहरुमा समान सहभागिता सुनिश्चित गरि लैङ्गिक मुल प्रवाहिकरण र शसक्तिकरण गर्ने अभिप्रायले “समावेशी शसक्तिकरण अभियान” सञ्चालन गरिनेछ । उक्त अभियानले लैङ्गिक र जातिय समानता मार्फत मर्यादित, न्यायपूर्ण सुरक्षित र सभ्य समाजको विकास हुने लक्ष्य लिईएकोछ । शसक्तिकरण कार्यक्रम संगै उनिहरुको आर्थिक विकासमा टेवा पुग्ने खालका क्षमता विकास संगै सिपमुलक र आय आर्जनका कार्यक्रममा पनि उक्तिकै जोड दिईनेछ । दलित समुदायहरुले पुख्यौली पेशाको रुपमा रहेको वालीघरे प्रथा अन्त्यका लागि विशेष पहल तथा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । साथै लक्षित समुदायहरुको सिप, क्षमता विकासका लागि आवश्यक तालिम संचालनमा जोड दिईनेछ । भने पेशा सुधारका लागि सामग्री बितरण तथा व्यवस्थापनमा पनि उक्तिकै जोड दिईनेछ । महिला, दलित, अपांग समितिको सञ्जाल गठन भईसकेको र जनजाति, बालबालिकाको काठेखोला गाउँपालिका स्तरिय सञ्जाल गठन गर्ने निती लिई कार्यन्वयनमा जोड दिईने छ । अपाङ्गता दिवस, अन्तर्राष्ट्रिय श्रमिक महिला , जेष्ठ नागरिक दिवस, जेष्ठ नागरिक दुर्व्यवहार विरुद्धको दिवस, लैंगिक हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान जस्ता कार्यक्रम सम्पन्न भएका छन । ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, फरक क्षमता भएका ब्यक्ति तथा दलित बाल-बालिकाहरुले पाउने सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंक मार्फत बितरण गरिने नेपाल सरकारको कार्यक्रमलाई बैंकहरु मार्फत नै सञ्चालन गरिएको जानाकारी गराउदै यसलाई अझ थप ब्यवस्थित गरि सहजता प्रदान गर्न जोड दिईनेछ । चालु आ.व.२०७५/०७६ देखि सञ्चालन गरिएको आर्थिक रुपमा बिपन्न परिवारलाई सुरक्षित आवास दिन जनता आवास कार्यक्रमलाई संघ, प्रदेश र यस गाउँपालिकाको साभेदारीमा प्रभावकारी ढंगले सञ्चालन गरिने छ ।

च) कला, संस्कृतिको संरक्षण र पर्यटन प्रवर्द्धन नीति :

संस्कृति मानव निर्मित अर्को प्रकृति हो । यसको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्नु हामी सबैको कर्तव्य हो । संस्कृतिले नै हाम्रो पहिचान, इतिहास र परिचय बोकेको हुन्छ । **काठेखोलाको संस्कृति हाम्रो सम्पत्ति** को नीतिलाई अवलम्बन गरि संस्कृति संरक्षण लाई विशेष महत्व दिई विभिन्न धर्म, क्षेत्र र जातिहरुको धार्मीक सांस्कृतिक धरोहरहरुको संरक्षण गरि त्यस्ता धार्मीक एवम सांस्कृतिक धरोहरहरुलाई सुन्दर र रमणीय स्थल बनाई पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न जोड दिईने छ । विस्तारै लोप हुदै गइरहेको यानीमाया, सालैजो, सोरठी, भूयाउरे लगायतका पुराना मौलिक भाकाहरु, लोक नृत्य र लोक बाजाहरुको संरक्षण र उजागर गर्ने कार्यमा विशेष जोड दिईने छ । लोप हुन लागेका ति गीत संगितहरुलाई पुनः प्रकाशनमा ल्याउन संकलन, रेकर्डिङ, छायांकन लगायतका कार्यक्रममा जोड दिईने छ । साहित्यको विविध विधामा साहित्य लेखन सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । काठेखोला गाउँपालिका क्षेत्रभित्र जन्मिएर गीत संगीतको क्षेत्रमा लागेर राष्ट्रिय स्तरमा पहिचान बनाउन सफल कवि, कलाकारहरुलाई सम्मानका लागि ब्यवस्था गरिनेछ । भने पुराना लोपउन्मुख बाजाहरुको संरक्षण, लिपी तथा दस्तावेजहरुको संरक्षण गर्न र साहित्य कला र संस्कृतिलाई अझै थप संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न काठेखोला गाउँपालिका स्तरिय संगित केन्द्र, पाठशाला एवम संग्रालय निर्माणमा विशेष ध्यान पुराईने छ ।

३) आर्थिक विकास नीति

क) कृषि,

हाम्रो देश कृषि प्रधान देश हो । यहाँका अधिकांश जनताहरु कृषि पेशामै निर्भर छन । **समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली** को आधारशिला नै कृषि क्षेत्रको विकास हो । कृषि क्षेत्रलाई अझै थप ब्यवस्थित र बढि भन्दा बढि उत्पादनमुखी बनाउनु हामी सबैको चाहनाको विषय हो । कृषि प्रणाली निर्वाहमुखी मात्र हुनु र यसमा संगलग्न कृषकहरुको उत्पादकत्व निकै कम रहदा यस क्षेत्रबाट श्रमशक्तिको पलायन बढ्दो छ । यसलाई रोक्न सक्नु हामी सबैको निकै चुनौतिको विषय हो । स्थानिय वाली नालीमा कमी र स्थानिय दैनिक उपयोगमा सोचे अनुसार प्रगति हुन नसक्नु अर्को चुनौतिको विषय हो । यी चुनौतिहरुलाई सामना गर्न कृषिमा आधुनिकता र लोकप्रियता बढाउने नीति लिई कार्यन्वयनमा जोड दिईने छ । गाउँपालिकाको कुल जमिन ८३ वर्ग कि.मी मध्ये ३४७३.७५ हेक्टर जमिन कृषिले ओगटेको छ । सो जमिनलाई उपयोग गर्नका लागि दिगो र ब्यवसायिक विकासद्वारा कृषि क्षेत्रलाई प्रतिस्पर्धी र आत्मनिर्भर उन्मुख बनाउने नीति लिईने छ । ब्यवसायिक रुपमा सञ्चालन भएका कृषि तथा पशु फर्महरुलाई कार्यविधी बनाई सहलगानीका कार्यक्रममा जोड दिईने छ । ग्रामिण क्षेत्रमा कृषि वस्तु उत्पादन अभिवृद्धि गर्न कृषिजन्य वस्तुहरुको ब्यवसायिक उत्पादन क्षेत्रमा उपयुक्त र दिगो सिचाई सुविधा लगायतका आवश्यक पुर्वाधारहरुको पहुँच बढाईने छ । गुणस्तरिय उत्पादन सामग्रीहरु, कृषकमैत्री यान्त्रिकीकरण खरिद गर्न अनुदानका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । जसको जमीन, उसको आकास को निती लिई कार्यन्वयनमा जोड दिईने छ । कृषि क्षेत्रमा कार्यरत सम्पूर्ण सरकारी तथा गैर-सरकारी

संघ संस्थाहरु विच सहकार्य गर्दै कार्यान्वयन पक्षलाई नतिजा उन्मुख बनाउन पहल गरिने छ । खेतीयोग्य जमिनलाई बाँझो राख्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्दै बाँझो रहेको जमिन उपयोगको लागि उपयुक्त योजना तयार गरि कार्यान्वयनमा जोड दिईने छ । **एक टोल, एक ब्लक** को अवधारणालाई आत्मसाथ गर्दै तयार भैसकेका ब्लक क्षेत्रहरुलाई व्यवस्थित गरिने छ । उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्न शिमा निर्धारण गरि अन्य प्रजातीका रुखहरु हटाइने छ । माटोको गुणस्तरमा जोड दिईनेछ । काठेखोला गाउँपालिकाका विभिन्न क्षेत्रहरु जस्तै धम्जाको उपल्लो भेग, रेशको उपल्लो भेग, तंग्रामको फापरखेत, लेखानीको कादेश क्षेत्रलाई आलु पकेट क्षेत्र, काठेखोला-६ विहुँको अधिकांश भाग र काठेखोला-१, २, ४, ५, ७ र ८ वार्डको तल्लो भेग क्षेत्रलाई सुन्तला पकेट एवम **सुन्तला जोन क्षेत्र**को रूपमा विकास गरिने छ । गाउँपालिकाको वडा नं. ७ मा मुख्यमन्त्री वातावरणमैत्री नमुना कृषि गाउँ कार्यक्रम संचालनमा रहेको छ । त्यसै विभिन्न क्षेत्रको सम्भाव्यता अध्ययन गरि बिउ उत्पादन, मकै, अण्डा, दुध उत्पादन, माछा तथा बंगुर पालन, पशुपालन तथा, अर्गानिक खेतिलाई प्रोत्साहित गर्नका लागि एक घर एक करेसाबारी, एक नागरिक एक फलफूलका विरुवा जस्ता कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकता दिईनेछ । वन नर्सरी, फलफूल तथा डालेघाँस, जडिबुटीको नर्सरीको प्रवर्द्धनमा जोड दिईने छ । वन अतिक्रमणलाई निरुत्साहित गरि संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा व्यवस्थापनमा जोड दिईने छ । यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका वन जंगलहरुमा पाईने जडिबुटीहरुको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरि आय आर्जन तर्फ आवद्ध गर्न पहल गरिनेछ । जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल असरलाई न्यूनिकरण गर्न आवश्यक कार्यक्रम तय गरि कार्यान्वयनमा जोड दिईने छ । बेमौशमी तरकारी उत्पादन र कृषिजन्य उत्पादनमा विशिष्टीकरणलाई ध्यानमा राखिने छ । एकक्षेत्र एक विशेष खेतीको नीति लिई कार्यान्वयन गरिने छ । वाली विमाको कार्यक्रमलाई पनि प्राथमिकताका साथ लगिनेछ ।

ख) अर्थ, उद्योग र व्यापार नीति:

उद्योग क्षेत्रको विकास र विस्तारले मात्र रोजगारीको सिर्जना गर्दछ । त्यसैले भनिन्छ, उद्योग क्षेत्र आर्थिक विकासको इन्जिन हो । उद्योग बिना रोजगारी असम्भव छ । औद्योगिक विकासले वस्तु र सेवाको मुल्य अभिवृद्धि, आवश्यक वस्तु तथा सेवाको उपलब्धता गर्न सहयोग पुर्याउदछ । औद्योगिक विकास मार्फत रोजगारीको सिर्जना गरि गरिवी न्यूनिकरण गर्नमा उद्योग क्षेत्रको महत्वपूर्ण भुमिका रहन्छ । हाम्रो जस्तो ग्रामिण परिवेशमा ठुला उद्योगहरु सञ्चालन र व्यवस्थापनमा सम्भव नदेखिएता पनि त्यस तर्फ उन्मुख हुदै ग्रामिण परिवेश सुहाउदो साना तथा घरेलु उद्योगहरु सञ्चालनमा बढि भन्दा बढि ध्यान दिईने छ । घरेलु तथा साना उद्योग दर्ता प्रक्रियालाई प्रोत्साहनका साथ अगाडि बढाईने छ । घरेलु तथा साना उद्योगहरुलाई प्रवर्द्धन गरि स्थानिय उत्पादनलाई विशेष जोड दिईने छ । हरेक ब्यक्तिलाई उद्यमशिलतासंग जोड्ने नीति लिई कार्यान्वयनमा जोड दिईने छ । गाउँपालिकाको आन्तरिक राजस्व संकलन र वृद्धि गर्न रचनात्मक ढंगबाट पहल गरिने छ । स्थानिय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगहरु सञ्चालनमा जोड दिईनेछ ।

ग) पर्यटन

समृद्ध र विकसित काठेखोला गाउँपालिकाको बलियो आधार कृषि संगै पर्यटन पनि हो । नेपालको मध्यपहाडी लोक मार्ग खण्डको भन्दा १८ किलोमिटर सडक खण्ड काठेखोला गाउँपालिकाको मध्यभागबाट जाँदा यसले काठेखोला गाउँपालिकामा पर्यटन संगै अन्य विकासको नयाँ खाले सम्भावनाहरुको ढोका खोलिदिएको छ । काठेखोला गाउँपालिकाको पर्यटन मूलतः कृषि, प्राकृतिक, सांस्कृतिक र धार्मिक, अवयवहरुमा आधारित रहने छ । सबै प्रकारका पर्यटनलाई वातावरणमैत्री बनाई पर्यापर्यटनको रूपमा विकास गरिने छ । स्थानीय समुदायमा आधारित पर्यटनलाई बढावा दिई पर्यटनलाई जीविकोपार्जनसंग एकिकृत गरिनेछ । ग्रामिण पर्यटनको रूपमा विकास गर्न होमस्टेहरुलाई प्रवर्द्धन तथा धार्मिक पर्यटनलाई बढवा दिईने छ । पछिल्लो समय आम नागरिकहरु बीच निकै लोकप्रिय बन्दै गहिरहेको होमस्टे व्यवसाय काठेखोला गाउँपालिकामा ८ वटा सामुदायिक होमस्टे सञ्चालनमा रहेको र उक्त होमस्टेलाई अभै थप व्यवस्थित गरिनेछ । होमस्टेहरुमा पर्यटकहरुको आगमनलाई ध्यानमा राखी पर्यटन प्रवर्द्धनका नयाँ नयाँ कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा ल्याइने छ । होमस्टे व्यवसायीहरुलाई विभिन्न प्रकारका आवश्यकताका आधारमा तालिम सञ्चालन गरिनेछ । आन्तरिक र बाह्य होमस्टे अध्ययन अवलोकन तथा आन्तरिक होमस्टे व्यवसायहरुमा नियमित अनुगमन गरिने छ । प्रदेशको पर्यटन गन्तव्यको

रुपमा शिवधुरी, रामकोट र भुलेनी लगायतका स्थानहरु सुचिकृत भएको थप कार्यक्रम संचालनका लागि सरोकारवाला विच समन्वय गरिनेछ ।

४) सुशासन तथा संस्थागत विकास नीति :

सुशासन तिव्र विकासको एउटा अदृष्य पात्र हो । सुशासन बिना विकासको गति असम्भव छ । जनताको काम र विकासलाई एक साथ अगाडि बढाउन सुशासनको निकै महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । यस गाउँपालिकाको हरेक क्षेत्रमा सुशासन कायम राख्न प्रभावकारी कदम चालिने छ । न्याय सम्पादनका लागि मेलमिलाप कर्ताहरुलाई प्रभावकारी रुपमा परिचालन गरिएको र आगामि वर्षमा कानुनी सल्लाहकारको व्यवस्था गरि मेलमिलापकर्ताहरुलाई तालीम, प्रशिक्षण प्रदान गरि न्याय सम्पादनलाई अभै प्रभावकारी बनाइने छ र हाल सम्म ८ वटा उजुरीको मेलमिलापको माध्यमबाट किनारा लगाईएको छ । सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम, आन्तरिक तथा सार्वजनिक लेखा परिक्षण जस्ता कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरि जनप्रतिनिधि, कर्मचारी र सेवाग्राहीहरुको विचमा समन्वय र सौहार्दता कायम गर्ने नीति लिईनेछ । जनताको काम र विकासको सहजताको लागि जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको क्षमता विकासलाई बृद्धि गर्न विभिन्न तालिम, प्रशिक्षण, अध्ययन अवलोकन भ्रमण र गोष्ठीहरु सञ्चालन गरिनेछ । बैक तथा वित्तिय संघ संस्थाहरूसंग समन्वय गरेर वित्तिय शाक्षरता कक्षा संचालन गरिनेछ । गैर सरकारी संघ संस्थाहरुलाई यस गाउँपालिकाको समन्वयमा अभि पारदर्शी भई काम गर्न अभिप्रेरित गरिनेछ । अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाईनेछ । बढ्दै गएको लागु पर्दाथ तथा दुर्वसनलाई न्युनिकरणका लागि जनचेतानमुखि कार्यक्रम नेपाल प्रहरीसंग सहकार्यमा संचालन गरिने छ । जनहीत र जनमुखी सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन विशेष जोड दिईनेछ । काठेखोला गाउँपालिकाको सम्पूर्ण वडा कार्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाहरुमा सी.सी.टिभी र विद्युतिय हाजीरीको व्यवस्था गरिनेछ । कार्यालयको काम कारवाहीलाई छिटो छरितो र प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकामा लेखा, जीन्सी, योजना लगायतका सफ्टवेयर जडानमा विशेष जोड दिईनेछ । सम्पूर्ण वडा कार्यालय तथा सम्बन्धित संघ संस्थाहरुको नियमित अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाई सेवा प्रवाहमा चुस्तदुरुस्त बनाईनेछ । नीति निर्माण र योजना सञ्चालनमा जनसहभागितालाई विशेष ध्यान दिईनेछ । गाउँपालिकाको हरेक गतिविधिहरुलाई आम जनताहरु माझ पु-याउने अभिप्रायले एफ.एम.रेडियो मार्फत अर्ध साप्ताहिक रुपमा **काठेखोला गतिविधि रेडियो कार्यक्रम** सञ्चालन गरिने छ । जनताहरुको चासो र गुनासोहरुलाई समेट्न पाक्षिक रुपमा **अध्यक्ष संग सिधा सम्वाद रेडियो कार्यक्रम** सञ्चालन गरिने छ । साथै विभिन्न सञ्चार माध्यमहरुको समन्वय र सहकार्यमा काठेखोला गाउँपालिकाको हरेक कार्यक्रमहरुलाई प्रभावकारी ढंगले प्रकाशन तथा प्रशारणमा उचित ध्यान पु-याईने छ । काठेखोला गाउँपालिकाको पुर्वाधार विकास ऐन र घर जग्गा नक्सा पास कार्यविधि पारित भइसके पनि कार्यन्वयन हुन नसकेकोमा यसै वर्ष देखि अनिवार्य रुपमा कार्यन्वयन गरिनेछ ।

निजी क्षेत्रसंग सहकार्य नीति :

निजी क्षेत्रमा व्यवसायिकता, नविनतम सोच र उद्यमशिलताको विकासबाट यस गाउँपालिकालाई आर्थिक बृद्धिको प्रमुख सम्बाहकको रुपमा अगाडि बढाउनु पर्ने आवश्यकता देखिन्छ । लगानी मैत्री वातावरणको अभाव, पुर्वाधारको कमी र असुरक्षा आदिको कारणले निजी क्षेत्र निकै पछाडि परेको छ । सो क्षेत्रलाई आर्कषण गर्नका लागि सरल खालका कार्यविधी र ढुक्कसंग लगानी गर्ने वातावरण सृजना गरिनेछ । यस क्षेत्र भित्रको श्रोत र साधनहरुको भरपुर उपयोग गर्दै गाउँपालिकाको विकासमा सहयोग पुर्याउन सार्वजनिक, निजी र साभेदारीको नीति लिई कार्यान्वयनमा जोड दिईने छ । यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र परम्परागत विभिन्न खानीहरु संरक्षण र व्यवस्थापन गर्न उचित कदम चालिने छ । निजी, सहकारी र सरकारी गरि तिन खम्बे अर्थ नीतिलाई ध्यानमा राखि कार्यक्रमहरु तय गरिने छ ।

५) वन,वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन नीति:

यस काठेखोलाको समग्र जलाधार क्षेत्रलाई संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्नका लागि सरोकारवाला निकायसंग समन्वय गरि स्थानिय जनताहरुमा प्राकृतिक प्रकोप र आईलाग्ने विपत्तिमा सचेत, सजक र सोचनिय बनाउन, उद्धार र उपकारी भावनाको विकास गराई यस विषय प्रति संवेदनशील बनाई जलवायु परिवर्तन ,अनुकुलन र न्यूनिकरणका कार्यक्षेत्रमा लाग्न जलाधार संरक्षण तथा विपद व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । प्राकृतिक विपदबाट हुने क्षति तथा

